

**Πανεπιστήμιο
Κύπρου**

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**ΑΝΑΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΣΤΟΥΣ
ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥΣ ΠΡΟΠΟΔΕΣ ΤΟΥ
ΤΡΟΟΔΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ
ΥΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ**

**Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ,
ΛΥΘΟΡΟΔΟΝΤΑ, ΜΑΘΙΑΤΗ ΚΑΙ ΣΙΑΣ**

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΘΕΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση διδακτορικού
τίτλου σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου**

Δεκέμβριος 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα της παρούσας διδακτορικής διατριβής είναι η διαχρονική ανασύνθεση του τοπίου στους βορειανατολικούς πρόποδες του Τροόδους από την Προϊστορία μέχρι την Ύστερη Αρχαιότητα. Επίκεντρό της είναι οι σύγχρονες κοινότητες Αγίας Βαρβάρας, Λυθροδόνα, Μαθιάτη και Σιας, οι οποίες ορίζονται ως η Περιοχή Έρευνας. Στόχος είναι αφενός, ο προσδιορισμός του χαρακτήρα της Περιοχής Έρευνας στη μακρά διάρκεια (*longue durée*) και αφετέρου, η ένταξη και η συσχέτιση του τοπίου της στο συνολικό ιστορικό και αρχαιολογικό υπόβαθρο της αρχαίας Κύπρου, και ιδιαίτερα στο χρονολογικό πλαίσιο της 2^{ης} και 1^{ης} χιλιετίας π.Χ., όταν στην Κύπρο τεκμηριώνεται η ανάπτυξη σύνθετης κοινωνικής οργάνωσης.

Η έρευνα βασίζεται στη διεπιστημονική μελέτη των διαθέσιμων αρχαιολογικών δεδομένων από τις πιο πάνω περιοχές (δημοσιευμένο και αδημοσίευτο υλικό) και στην οπτικοποίηση των αποτελεσμάτων σε θεματικούς χάρτες, με τη βοήθεια των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS). Έχοντας υπόψιν τη σύγχρονη ιστορία της μεταλλευτικής δραστηριότητας κατά τον 20^ο αιώνα στην Περιοχή Έρευνας, και την επίδρασή της στην εξέλιξη του τοπίου, η έρευνα πραγματεύεται, επίσης, τις διαθέσιμες πληροφορίες για τα σύγχρονα μεταλλεία της περιοχής. Σημαντικό τμήμα της καταγραφής είναι οι μνήμες ανθρώπων που έζησαν στην Περιοχή Έρευνας και δούλεψαν στα σύγχρονα μεταλλεία.

Μέσα από τη σύνθεση των αρχαιολογικών δεδομένων της Περιοχής Έρευνας, διαφάνηκε ότι η ανθρώπινη εγκατάσταση στο τοπίο σχετιζόταν με την εκμετάλλευση του ορυκτού και μεταλλευτικού της πλούτου. Ήδη από τη Νεολιθική περίοδο, η ανθρώπινη εγκατάσταση σχετίζεται με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου της περιοχής (π.χ. ώχρα).

Κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού παρατηρείται αύξηση θέσεων στο τοπίο. Από αυτή την περίοδο μέχρι και την κατάλυση της ανεξαρτησίας των κυπριακών πολιτειών από τον Πτολεμαίο Α' στις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ., τα αρχαιολογικά δεδομένα δείχνουν ότι στην Περιοχή Έρευνας δεν αναπτύχθηκε ποτέ ένα πολιτειακό κέντρο της ενδοχώρας (π.χ. όπως η Ταμασσός ή το Ιδάλιο). Γι' αυτό, παρά τον μεταλλευτικό της πλούτο, δεν αυτονομήθηκε ποτέ σε οικονομικό επίπεδο. Η συσχέτιση των δεδομένων της Περιοχής Έρευνας με δεδομένα που προέρχονται από πρωτογενή πολιτειακά κέντρα της 2^{ης} και 1^{ης} χιλιετίας π.Χ.,

τα οποία αναπτύχθηκαν διαδοχικά στην όμορη υδρολεκάνη της Λάρνακας (Χαλά Σουλτά Τεκέ και Κίτιο) και, στη συνέχεια, στην υδρολεκάνη του Γιαλιά (Ιδάλιο), επιτρέπουν να προτείνουμε ότι η Περιοχή Έρευνας ανέκαθεν αποτελούσε μεταλλευτικό-βιομηχανικό τμήμα εκείνου του πρωτογενούς κέντρου που είχε τη διαχείριση της υδρολεκάνης Λάρνακας - Γιαλιά.